

Ynglefugle på Tipperne 2013

Notat fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 12. november 2013

Ole Thorup & Karsten Laursen

Institut for Bioscience

Rekvirent:
Naturstyrelsen
Antal sider: 7

Redaktør:
Tommy Asferg
Faglig kommentering:
Thomas Eske Holm
Kvalitetssikring, centret:
Jesper R. Fredshavn

AARHUS
UNIVERSITET

DCE - NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Tel.: +45 8715 0000
E-mail: dce@au.dk
<http://dce.au.dk>

Indhold

Indledning	3
Engyle havde gode ynglebetingelser	3
Ynglende rørdrum i 2013	4
Få svømmecænder, men mange ynglende brushøns	4
Meget lidt prædation på øen Fuglepold	5
Ingen fuglekolonier på Tipperne	5

Indledning

Tipperne er med over 400 ynglepar fordelt på 9 vadefuglearter et af de vigtigste områder for engfugle i Europa. De fleste arter er optalt systematisk siden 1928, og i materialet fra Tipperne har man en af verdens længste tidsserier for ynglefugle. Herudover er der data for engfuglenes klækningssucces siden 1985 og for ungerne overlevelse siden 1998.

Engryle havde gode ynglebetingelser

Der var 23 ynglepar af engryle på Tipperne i 2013, og for 16 par klækkede æggene. En klækningssucces på 70 % er den største andel i de 16 ynglesæsoner, hvor det er undersøgt. 1998 var det næstbedste år med 53 %. Sæsonen blev god for engryle, bl.a. fordi et koldt forår og sen græsvækst betød, at kreaturerne kom på græs lidt senere end i de foregående år. Mange kreaturer blev herefter holdt i engområder, hvor der kun var få ynglende engfugle til ind i juni. Det betød, at der i 2013 ikke blev registreret én rylerede, der var ødelagt af kreaturer. Til sammenligning ødelagde kreaturerne mellem 6 og 10 engrylereder i 2012.

Den beregnede prædation af rederne var 24 %, hvilket er meget lavt. Fire par havde etableret sig på den laveste del af engen ud mod vandet i Tippetande, hvor rederne den 22. maj blev overskyldt af et højvande, der opstod under en kuling fra nord i en periode med meget vand i Ringkøbing Fjord. Alle fire par lagde dog om og fik unger i slutningen af juni.

De seneste seks år har antallet af ynglende engryler tilsyneladende stabiliseret sig på et niveau på 20-25 par. Mellem 1985 og 2007 var der væsentligt flere ynglepar på Tipperne, mens der før 1980 kun sjældent var mere end 10 par.

Den lange frostperiode i foråret holdt på fugtigheden og gav Brushanerne en god ynglesæson i 2013. Foto: Ole Amstrup.

Ynglende rørdrum i 2013

Det meste af Tipperne forvaltes, så forholdene er de bedst mulige for engfuglene, men mod sydøst står der en urørt rørskov med en del rørskovsfugle. Rørdrum er en uregelmæssig ynglefugl på Tipperne og vides kun med sikkerhed at have ynglet tre gange siden 1928, men har muligvis ynglet i yderligere tre sæsoner. Sidste ynglefund var i 2005. I 2013 var der to faste territorier med paukende rørdrum, og fuglene blev også set under optællinger i rørskoven mod sydøst. Herudover var der flere observationer af fouragerende fugle andre steder på Tipperne.

Selvom rørdrum ses og høres sjældent på Tipperne, er arten dog en regelmæssig ynglefugl i flere naboområder: på den nordlige del af Værnengene, i Nymindestrømmen og i rørskov syd for Vinterleje Havn på Holmsland Klit.

Få svømmecænder, men mange ynglende brushøns

Næsten alle engfugle trives bedst på våde enge. Fra 2007 til 2011 var der fem tørre forår i træk på Tipperne, hvor engene tørrede tidligt ud. Foråret 2012 var derimod usædvanlig vådt, og arter som skeand, atlingand og brushane ynglede i store antal og havde ynglesucces langt over gennemsnittet. Ynglesæsonen 2013 startede meget tørt, og der var stort set ingen nedbør fra februar til midten af april. Frosten bandt dog vandet i engene, så fordampningen ikke blev så stor, og engene tørrede først ud en uge ind i juli. Skeand og atlingand reagerede på den manglende nedbør, og der var kun fire par skeænder og et par atlingænder mod henholdsvis 13 og 12 par i 2012.

Engene var derimod tilpas våde for brushane, der ynglede i større antal, end det er set i mange år. Der blev registreret 53 ynglende hunner og 29 hanner på danseplads i 2013. 30 af hunnerne blev senere observeret med unger, så der var ikke alene mange fugle, men fuglene havde også en god klækningsucces. Ungeoverlevelsen vurderes at have været noget dårligere i 2013 end i det gode yngleår i 2012, og det blev registreret, at flere ungekuld gik tabt få dage efter klækningen. Der blev dog set enkelte flyvedygtige unger i juli, så nogle brushøns må have haft ynglesucces.

Den ringe nedbør i foråret 2013 bevirkede at kun få atlingænder ynglede. Foto: Ole Amstrup.

Meget lidt prædation på øen Fuglepold

På øen Fuglepold mod nordøst blev der kortlagt 30 par vadefugle i 2013, og 18 af disse (60 %) blev senere set med unger. Vibe var den mest succesfulde, da 10 af 13 par fik unger, og også rødben havde et godt år, idet 6 af 9 par blev set med unger. For andet år i træk havde et par strandskade klæknings-succes på Fuglepold, og parret fik i år to flyvefærdige unger. Strandskade er en art, der har haft en meget lav klækningssucces i de seneste 15 år.

Efter at der blev gravet en landtange væk, og Fuglepold blev til en ø, havde stedet en af Europas tætteste engfuglebestande i slutningen af 1980'erne og starten af 1990'erne. I 1988 var der således omkring 700 par vadefugle på de 35 ha, hvoraf godt 300 par var egentlige engfugle. De sidste mange år har der været rovpattedyr på Fuglepold, og græsningen har i en periode været utilstrækkelig. De fleste engfugle er forsvundet, og de tilbageværende har fået meget få unger. Efter en målrettet indsats er græsningstrykket nu igen optimalt for vadefugle, og i 2013 har øen tilsyneladende ikke haft besøg af rovpattedyr. Den eneste registrerede prædation på engfugle blev foretaget af rørhøg og vandrefalk.

Ingen fuglekolonier på Tipperne

Da der var mange engfugle på Fuglepold, var der også store kolonier af klyde, hættemåge og havterne. I 1988 var der f. eks. 366 par klyde, 440 par hættemåge og 70 par havterne. I nogle sæsoner i 1980'erne og 1990'erne var der ligeledes kolonier af klyde og havterne på småøer og kolonier af klyde flere steder inde på Tippeternes enge. Siden slutningen af 1990'erne har prædation på æg og unger af de koloniynglende fugle dog været så omfattende, at meget få eller ingen unger er kommet på vingerne. Dette har medført, at kolonifuglene gradvist er forsvundet fra Tipperne. Den sidste koloni af hættemåge fandtes i 2003 og den sidste koloni af havterne i 2009. I 2012 var der fortsat 40 par klyder på Tipperne, men de havde endnu en sæson uden ynglesucces, og i 2013 var der kun ét par, der forsøgte at yngle.

I efteråret 2012 blev der skabt et stort vådområde med yngleøer i Filsø 20 km syd for Tipperne, og i 2013 ynglede her ca. 100 par klyder. Det er ikke usandsynligt, at nogle af de klyder, der er forsvundet fra Tipperne mellem 2012 og 2013, har slået sig ned i Filsø.

Tabel 1. Antal ynglepar på Tipperne af en række karakteristiske ynglefugle. Gennemsnit for nogle perioder 1975-2009, 2010, 2011, 2012 og 2013. -: ingen optællinger

	1975-1984	1985-1994	1995-2004	2005-2009	2010	2011	2012	2013
Rørdrum - par	0	0	0	0	0	0	0	2
Knarand - par	3	4	2	1	2	4	4	0
Gråand - par	30	44	50	65	57	43	62	53
Atlingand - par	6	6	4	2	0-1	1	12	1
Spidsand - par	15	18	6	1	2	2	3	1
Skeand - par	16	31	7	4	6	2	13	4
Rørhøg - par	1	2	2	1	2	2	1	2
Strandskade - par	8	18	13	8	8	7	7	8
Klyde - par	252	345	97	68	46	28	40	1
Hjejle	0	0	0	0	0	1	0-1	0-2
Vibe - par	112	192	128	128	100	114	130	154
Engryle - par	15	115	82	33	22	25	20	23
Brushane - ynglehunner	93	160	75	40	32	20	42	53
Brushane - dansehanner	55	78	30	20	10	11	19-20	29
Dobbeltbekkasin - par	15	16	4	4	2	2	5	2-3
Stor kobbersnepe - par	81	153	101	72	67	74	57	58
Stor regnspove - par	0	0	1	5	3	3	3	3
Rødben - par	98	507	515	174	74	103	122	103
Hættemåge - par	174	289	5	2	1	0	0	0
Stormmåge - par	5	3	2	2	0	0	2	1
Havterne - par	50	90	24	10	4	1	1	1
Landsvale - par	8	6	5	7	10	5	9	8
Gul vipstjert - par	50	89	41	34	54-55	86	57	67
Sivsanger - sangterritorier	163(1975)	68	75	-	-	81	-	60
Tornsanger - sangterritorier	1	2	6	5	12	20	11	8

Tabel 2. Andel af reder (%) af undersøgte vadefugle, hvor æggene blev spist af andre fugle eller rovpattedyr. Beregnet ud fra kontrollerede reders gennemsnitlige daglige overlevelse i 1986-2013 - perioden hvor dette er undersøgt. -: for få data til ber

	1986-1990	1991-1995	1996-2000	2001-2005	2006-2010	2011	2012	2013
Strandskade	33	59	96	100	98	-	-	-
Vibe	39	52	84	74	60	84	44	75
Engryle	31	48	72	51	43	82	76	24
Brushane	34	51	87	72	63	-	59	45
Stor kobbersnepe	34	54	94	69	74	71	36	71
Rødben	21	54	87	77	66	82	63	50

Tabel 3. Antal registrerede ungefamilier (klyde: registrerede antal unger pr. ynglepar) i 1998-2013 - perioden hvor dette er undersøgt for alle de inkluderede arter.

	1998-2001	2002-2005	2006-2009	2010	2011	2012	2013
Gråand	6	4	7	8	5	5	4
Atlingand	0,3	0	0	0	0	5	0
Skeand	0	0,5	0	0	0	3	0
Strandskade	1	0	1	0	1	1-2	1-2
Vibe	27	52	47	33	49	65	73
Engryle	24	20	9	9	5	7	16
Brushane	8	21	11	11	3	30	30
Stor kobbersneppe	24	25	21	22	18	26	24
Stor regnspove	0	0	1	0	0	0	0
Rødben	64	67	52	21	25	46	57
Klyde	0,14	0,18	0,30	0,00	0,18	0,00	0,00